

עין משפט גד מצוה

לה א מיי פיד מהלסת דעות הלכה יז:
לש ב מיי שם הל ג:
בו ג מיי שם הלכה יט טושיע איז סי רמ סקף טו:

בא ד מיי פיד מהלסת דעות הלכה יז:
בב ה שיע איז סימן מסח סעי' י בהגיה:
בגו ד מיי פיד מהלסת שנת הלכה יז א סגנ לאון סה טושיע איז סימן של סקף יז:

מוסף רש"י

אכל ועמד. מד קודם ואומר מעט (ישן טו.) שמועתי הולד. כיו שמקשה בשו"ת (יחזקאל טו ד.) והחול. לטן כרייה כנגדים (שם). שמלפפין. טעפין. לטן מלטט (ע"ה א):
לטן גלגל ב"ח טו ד.) הדרן עלך מפנין

מוסף תוספות

א. וכי קודם תקנת עורא לא היו מקיזין כל עיקר. ואומר ר"ת דקודם תקנת עורא. מוס' ממונת ג. ד"ה שנת דעין. ב. אלא כשהיו צוריקן לשום דין היו יושבין בכל יום יום, ועורא תיקן שהיו קבועין בבי ותי. וכל הרובצ לידן יבא יידון. והיו יבולין להקדו בכל יום קודם תקנת עורא כיון שלא היו קבועים. מוס' ממונת ג. ד"ה שנת דעין. ג. בשעה שתיים עשרה. מוס' הי"ש. הרוי וזנות. רע"ב. ד. [ולא היה צ"ל ד' דהוא עשרים וארבעה. מוס' הי"ש. ה. מאה ראשים. מוס' הי"ש. ו. בתום. מוס' הי"ש. הבהלעה זו. כע"פ. ז. וכן הדין בתלמידים שנתן שחם יום אחד והם יגיעם ועיפין ואינן יבולין להתעסק בבריתן קודם יומא דשפמי כלומר יום שלוש עלה ביים כלום כיום שמגלחין השפמות שלא עלה ביורו דבר. שעת לרבינן.

רבינו הגנאל

פורסא דדמא כל תלתין יומין. פי' בגול הדם בחבורים כל שלשים יום. בין הפרקים, הגיע לחמישים שנה ימעט, ויצא משנים חרשים [אז] ג' חרשים פעם אחת. עוד בין הפרקים, בא בימים ויחזור ימעט משהו חרשים לששה חרשים או משהו לשנה, והו הפרושה קבלתוהו מוכותינו קבלה. תבלתא קאי מאדים בווי. פי', ששתי שעות שני וזגות יום שלישי שעה שמינית מאדים ושעה שתיים ועשרים מאדים, שכך סידור הכוכבים חל"ם כנשי' בימים, נמצא יום אחד שעה ראשונה כוכב חמה, יום שני שעה ראשונה כוכב לבנה, יום ג' שעה ראשונה כוכב מאדים, יום ד' שעה ראשונה כוכב [כוכב], יום ה' שעה ראשונה כוכב צדק, יום ו' שעה ראשונה כוכב נוגה, יום ז' שעה ראשונה כוכב שבת, וסידורם חל"ם כנשי' בימים, כנשי' חל"ם בלילות, וסידוריהן הוכי"ל שצ"ם, וכוון שנים

ג' ועמד מאדים בשעה שמינית והן וזגות ובשעה כ"ב והן וזגות חיישין לטבנה. וכיצא בזה בשני ובחמישי, משום הכי חיישין לטבנה כי מאדים הוא ממונה על הדם. ואקטין עלה והו יום ו' הוא דמעלי שבתא דקאי מאדים בשעה ששית ובשעה עשרים והן וזגות, ואמרת פורסא דדמא חד בשבא וארבעה ומעלי שבתא, ולא מצאו לו פירוק, והשיב א"ע"פ שהוא כן כיון דדשו בה רבים להקין ביום ששי ושומר פתאים ה'. מאה ריש בווי מאה קרני בווא שפמי ולא כלום. פי' היה מנהג קצוב כי הספר מגלח מאה ראשי, כלומר מאה ראשי בני אדם נוטל שכרו וזו אחד, וכן (א' מרוגמא) [המש"ס] מאה קרן, כלומר מאה קרן של תוכיית

קבט:

מי שיש לו זכות אבות, וקודם תקנת עורא אע"פ שהיו גזין בכל יום שהיו כריכים^[א] לא היו קובעים ליצב בכל יום^[ב] :

דקאי מאדים בווי. דרביעי נמי קאי מאדים בזוי כסוף היום^ג אלא לא חשו חכמים לכך לאין דרך להקין כל כך בסמוך

לילה: **דליכא ארבע בתריה**.

שאין ד' ימים עד סוף החדש כפי"ש בקונטרס דליכא למימר רביעי בשנת דהא ד' הוא עשרין וארבע היינו דליכא רביעי בתריה^ד:

מאה רישי בווא מאה קרי בווא. לפירוש הקונטרס תימה מה שיך הכא ור"ח גר"ס מאה קרני צוחא ומפרש מאה רישי מאה ראשי בני אדם (ונראה) שהיה מנהג קצוב לספר גלגל^ה צוחא וכן מנהג ק' קרני להקין צוחא כמו קרנא דלומנא (קמין דף קנד):
אבל מאה שפמי לתקן השפה בולא כלום דבשר גילוח והקוה היה מתקן השפה^ו וציום שהיה מתקן שפמו לא היה נוטל כלום ועל כן היה למשל כל מי שהיה יגע ולא עלה בירו שכרו היו קורין אותו יומא דשפמי^ז:
מפגרי רבנן. תש כחם והיו מתלשטין ולא יכלו שמיגרס כדכתיב (ש"ה ו) וידרוך דוד הוא וארבע מאות איש (עמו) ויעמדו מאתים איש אשר פגרו מעבור את נחל הצפור:
ב"ב האמור בפרשת תובחה. לאו מקרא מפיק אלא מסממא כיון שגזא צפרשת תוכחה אס כן זכר הוא אס אין עושין והקילו חכמים לעשות וזכונן אין צהן אסורא דלורייתא^ח:

הדרן עלך מפנין

מפנין פרק שמונה עשר שבת

דבדב אחר. חזיר: **קשה לדבר אחר**. לרעת שהחזירים מנוגעים הם כדאמרינן בקדושין (ד' מט:)^י קצים נגעים ירדו לעולם תשעה נטלו חזירים: **אכל ועמד**. מהר לעמוד פתאום אחר שאכל שזעזעו: **פורסא דדמא**. זמן הקוה כמו צפרוס הפסח (שקלים פ"ג מ"א): **צין הפרקים**.

פירקי שנתיו כגון לאחר מ' שנה: **ימעט**. צהקוה לא יקין בכל חדש אלא לב' חדשים: **וצין הפרקים יחזור וימעט**. לאחר ששים יקין לג' חדשים לפי שאין כמו עליו ואין דמו חס וגופו מלטטן כשמתער דמו: **שצ"ד של מעלה** **ושל מטה** **שוין**. אדם גדון בכל יום^{יא} וצ"ד יושבין צעירות צב' וצה' מתקנת עורא ואילך (צ"ק ד' פג.) וכיון דיוס הדין ופקידה היא עונותיו מוכרים: **דקיימא ליה מאדים** שזמל מאדים משמש צו צשעות וזגות ומזל מאדים ממונה על החרב ועל הדבר ועל הפורעניות והזגות קשין שהן רשות לשדים כדאמר צפסחיס (ד' קי:)^{יב} והפורעניות מוכנין. שצ"מ חנכ"ל סדר השעות כשנתלו המאורות והמזלות שעה ראשונה של ד' בשנת שימש שצחאי וצשניה לזק ואחריו מאדים ואחריו חמה ואחריו נוגה ואחריו כוכב ואחריו צבנה נמצאו^{יג} המזלות לו' השעות וחזורים חלילה לעולם נמצא צסדר זה לעולם קיימי מזלות המשמשין בתחלת לילי השצוע כלנ"ש חל"ס מולאי שנת שעה ראשונה שלו כוכב תחלת ליל שני לזק וכן צסדר הזה וסדר תחלת קיימי הימים חל"ס כלנ"ש שעה ראשונה של אחד צשנת חמה ועל שני צשנת צבנה ועל שלשי צשנת מאדים. נמצא מאדים חוזר צו חלילה צשעה שמינית ציום והיא זגות אכל שאר ימים אין מאדים צזגות שלהם אס לא צלילה וצלילה אין דרך להקין: **מעלי שצחא נמי קיימא מאדים** **בווי**. שהרי שעה ראשונה של יום נוגה לפי הסדר של חל"ס כלנ"ש תחלת הימים וכיון שמתלמו נוגה וסדר הליכתן שצ"ס חנכ"ל נמצאו מתחילין לחזור חלילה צשעה רביעית נמצא מאדים צשעה ששית: **כיון דדשו ציה רצוס**. הורגלו צו מפני דוחקן שהיו קריוצוס לסעודת שנת ואמרינן צפירקין דלעיל (ד' קיח:)^{יד} כבוד שנת צדגיס גדולים וצמסכת ע"ז (ד' כט:)^י אמרינן שני לזס דג: **ארבע דהוא ד'**. ד' צשנת שהוא ד' לחדש או ארצניק לחדש או כ"ד לחדש כולהון קשה להקוה: **ד' דליכא ד' צפריה**. שאין ד' ימים עד סוף החדש. ואיכא דאמרי דליכא ד' צשנת צתריה צזאמו חדש ואינו כן: **ה"ג ר"ח ושני לו חולשא שלישי** **לו סגנתא**: **אכל חטה**

והקינו **דס** **לא** **הקינו** **אלא** **לחטא**. שהאכל מכביד את האדם והקוה שאחר אכילה אינו מועיל אלא לאזמו כובד: **וה"מ**. מנהגו לרפואה: **אכל אקולי**. מי שיש לו דס המכביד עליו אפי' לאחר אכילה מקין ומיקל: **מאה רישי צווא**. כלומר אס יהיו צוול מאד קנה ראשי צהמה ואס לאו אל תקח שאינן צריאין לאכול: **מאה קרי**. דלועין: **מאה שפמי**. כמו על שפס (ויקרא יג) גרווינוין^{יז} צלע"ז שפתיס של צהמה: **יומא דמפגרי ציה רבנן**. שהיו התלמידים מתעללין מלצא צצית המדרש קרי ליה יומא דשפמי כלומר היום הזה אצד לו ואין צו תועלת: **וטומנין אס השליא**. כדמפרש רשב"ג שהיא רפואה להתחמם הולד: **ספוגין של זמר**. זמר מנופך: **של שני סינוקוס**. תאומים וקשורין צצורין זה צזה: **משוס דמנפתי מהדדי**. זה אילך וזה אילך ונמצאו מסוכנין: **צפרשא סוכחה**. שהוכיח יחזקאל לישראל את חקדי הקצ"ה שעמיהן: **סוכחה**. לשון לכו ונוכחה (ישעיה ה) להתווכח ולהודיע מי הוא שקרם על שכנגדו: **למשעי**. לנוח ולהחליק צצרו: **שומלין**. וצצרו מתקשה: **מלפפין**. אגמליין^{יח} צלע"ז. ולאו היינו אסוני ינוקא דאמרין לעיל צצרק כל הקלים (דף קגה.) דהא שמעין ליה לרב נחמן דאסר אלא^{יט} לפופי צעלמא כמו שעושין^כ צתגורות ופסיקיאות: **הדרן עלך מפנין**

הדרן עלך מפנין

והקינו **דס** **לא** **הקינו** **אלא** **לחטא**. שהאכל מכביד את האדם והקוה שאחר אכילה אינו מועיל אלא לאזמו כובד: **וה"מ**. מנהגו לרפואה: **אכל אקולי**. מי שיש לו דס המכביד עליו אפי' לאחר אכילה מקין ומיקל: **מאה רישי צווא**. כלומר אס יהיו צוול מאד קנה ראשי צהמה ואס לאו אל תקח שאינן צריאין לאכול: **מאה קרי**. דלועין: **מאה שפמי**. כמו על שפס (ויקרא יג) גרווינוין^{יז} צלע"ז שפתיס של צהמה: **יומא דמפגרי ציה רבנן**. שהיו התלמידים מתעללין מלצא צצית המדרש קרי ליה יומא דשפמי כלומר היום הזה אצד לו ואין צו תועלת: **וטומנין אס השליא**. כדמפרש רשב"ג שהיא רפואה להתחמם הולד: **ספוגין של זמר**. זמר מנופך: **של שני סינוקוס**. תאומים וקשורין צצורין זה צזה: **משוס דמנפתי מהדדי**. זה אילך וזה אילך ונמצאו מסוכנין: **צפרשא סוכחה**. שהוכיח יחזקאל לישראל את חקדי הקצ"ה שעמיהן: **סוכחה**. לשון לכו ונוכחה (ישעיה ה) להתווכח ולהודיע מי הוא שקרם על שכנגדו: **למשעי**. לנוח ולהחליק צצרו: **שומלין**. וצצרו מתקשה: **מלפפין**. אגמליין^{יח} צלע"ז. ולאו היינו אסוני ינוקא דאמרין לעיל צצרק כל הקלים (דף קגה.) דהא שמעין ליה לרב נחמן דאסר אלא^{יט} לפופי צעלמא כמו שעושין^כ צתגורות ופסיקיאות: **הדרן עלך מפנין**

בשבת, והחתל לא חתלת מיכן שמלפפין הולד בשבת. ואמרינן בתלמוד א"י ומחללין עליה את השבת, שמואל אמר עושין לה מדורה אפילו בתקופת תמוז. וקושטין את הטיבור, כדרא אמתיא דבר קפרא נפקא מיילדה בשבת, אחת ושאלת לוי ואמר לה אולון ושאלון לחייתא. אמרה לינן ליכא חיאי, אמר לה זילי עבדי כמנהגן. אמרה ליה ליכא מנהג, אמר לה איילד חתין כו' יוסי ביני מתניתא. וכל צרכי חיה עושין בשבת תני השליא הואת בשבת עשירין טומנין אותה בשמן והעניים בחבן. ובחול אלו ואלו טומנין אותה בארץ, כדי ליתן ערבון לארץ. הדרן עלך מפנין

מסורת הש"ס

א) גיטין ע, ב) ג) עינין תוספות עירובין ע. ד"ה ואין, א) נמאך על יומא דשפמי ממלא פירוש יפה בעינין ערך פגד צעניו הנוסח, ד) נמוסף פט"ו, ה) ולפי הרא"ש הטור לא היה כבוד הא דלמיר רב נחמן הלכה כו' יוסי ועיין צ"י איז סימן של, ו) גרי"ה טו, ז) וכן איז לעיל טו: לפופי ינוקא צשנת שפיר דמי וע"ש צפרסי וכן עוד לקמן קמו: ובפסיי טז, ח) ונ"ע תוספות מכותו ג. ד"ה שפמי דינין,

תורה אור השלם

1 שומר פתאים ין דלותי ולי דחושתי: החלם קטו 1
2 ומולדותיך ביום הולדת אהך לא ברת שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא יתקלחת וחקלתי לא יתקלח: יחזקאל טו ד

גליון הש"ס

גפרא כיון דרשו ביה רבים שומר פתאים. עיין מה"ד סי' מ"א:
רש"י ד"ה מלפפין וכו' בתורות ופסיקאות. עיין לקמן דף קמו ע"ב רש"י ד"ה צחומי שניה ונ"ע. ע"י מנחות אלמנת הקדש חלק א"ח סי' מ:

לעני רש"י

גרווינוין^{יז} [גיינוין]. שפתי חית.

אגמליין^{יח}

גריימליילי^{יח}. לטוף.

רבינו הגנאל (המשך)

והוא ריבדא רכוסילתא נוטל בשכרו בק' קרן וזו אהד. אבל איתון בן אדם שמגלח ראשם או עושה להן ריבדא רכוסילתא, נוטל שכרו כאשר אמרנו, מתקן וקצב נוטלן שפמם בחנם, וכן היה הדין. ויום שהיה האומן עושה השפמות לא היה נוטל שכר והיה הולך לביתו ויקם, ועל כן היה למשל כל מי שהיה יגע ולא [ניתן] עולה בירו (סבר) [שבת] היה קורא אותו יומא דשפמי, מציבתי, תשש כוחם והוו מחלשי יגיעם ועיפיים ולא יכלו למיגרס כדכתביב וירדף דוד הוא וארבע מאות איש ויעמדו מאתים איש אשר פגרו מעבור את נחל הבהשו, הוו אמרי יומא דשפמי, וקושטין את הטיבור. ד' יוסי אמר אף חותכין את הטיבור בשבת, ובמים לא כרת שרך מיכן שחותכין את שפרוץתן את הוולד בשבת, שמואל אמר עושין לה מדורה אפילו בתקופת תמוז. וקושטין את הטיבור, אמר לה זילי עבדי כמנהגן. אמרה ליה ליכא מנהג, אמר לה איילד חתין כו' יוסי ביני מתניתא. וכל צרכי חיה עושין בשבת תני השליא הואת בשבת עשירין טומנין אותה בשמן והעניים בחבן. ובחול אלו

והקינו **דס** **לא** **הקינו** **אלא** **לחטא**. שהאכל מכביד את האדם והקוה שאחר אכילה אינו מועיל אלא לאזמו כובד: **וה"מ**. מנהגו לרפואה: **אכל אקולי**. מי שיש לו דס המכביד עליו אפי' לאחר אכילה מקין ומיקל: **מאה רישי צווא**. כלומר אס יהיו צוול מאד קנה ראשי צהמה ואס לאו אל תקח שאינן צריאין לאכול: **מאה קרי**. דלועין: **מאה שפמי**. כמו על שפס (ויקרא יג) גרווינוין^{יז} צלע"ז שפתיס של צהמה: **יומא דמפגרי ציה רבנן**. שהיו התלמידים מתעללין מלצא צצית המדרש קרי ליה יומא דשפמי כלומר היום הזה אצד לו ואין צו תועלת: **וטומנין אס השליא**. כדמפרש רשב"ג שהיא רפואה להתחמם הולד: **ספוגין של זמר**. זמר מנופך: **של שני סינוקוס**. תאומים וקשורין צצורין זה צזה: **משוס דמנפתי מהדדי**. זה אילך וזה אילך ונמצאו מסוכנין: **צפרשא סוכחה**. שהוכיח יחזקאל לישראל את חקדי הקצ"ה שעמיהן: **סוכחה**. לשון לכו ונוכחה (ישעיה ה) להתווכח ולהודיע מי הוא שקרם על שכנגדו: **למשעי**. לנוח ולהחליק צצרו: **שומלין**. וצצרו מתקשה: **מלפפין**. אגמליין^{יח} צלע"ז. ולאו היינו אסוני ינוקא דאמרין לעיל צצרק כל הקלים (דף קגה.) דהא שמעין ליה לרב נחמן דאסר אלא^{יט} לפופי צעלמא כמו שעושין^כ צתגורות ופסיקיאות: **הדרן עלך מפנין**

^[1] עיין בערך ערך פגד

